

אב: חכה רגע, הישאר כסוף, אל תעשה תנועות פתאומיות. המזל משחק לך, בני. דומה שכדאי לעיתים לצפות בציפורים עם אביר הוקן. הנה שם, בשיח הגדול תחת העץ ההוא, למעלה מצד שמאל: גוזל של קוקיה, כמעט בוגר, יושב לו על הענף ליד הקן שכבר קטן מכפי מידתו. עוד מעט נראה בוודאי כיצד הוריו-מאמציו מאכילים אותו — כמדומה שאלה פשושים. אנו נסתדר כאן ונעמיד את הטלסקופ על החצובה — מראה זה כדאי לצפות בו. אחרי-כן אולי ננסה גם לצלם אותו.

מן המיודעות הוא כי הן מטילות את ביציהן בקני ציפורים אחרות. אך כיצד יגבר גוזל הקוקיה על דומה הביצה לביצי המארכת, ואיך יעבור גוזל הקוקיה על יריביו — זו פרשה אחרת שעוד לא פוענחה כליל עד עצם היום הזה. אמנם הביצה היא בדרך כלל גדולה מעט יותר מביצי המארכת, אבל היא דומה להן תמיד בצבעה ובדגם סימניה. מעולם לא היה ספק שאין הקוקיה-האם משנה ברגע האחרון את סימני הביצה שבתוך גופה גם לאחר שהיא מתבוננת בביצי המארכת, ובייחוד כשהקן הוא קן עגול ומסוגר ואין היא יכולה בלא-הכי להבחין בביצים המונחות בתוכו. כיום סבורים שהסימנים תורשתיים ושהקוקיה תבחר תמיד, או כמעט תמיד, בקן של משפחות הציפורים שגידלה אותה. עד כאן, הכל כשורה, אך גם לאב יש חלק בתורשה, ובעניין זה ישנן שתי תיאוריות מקבילות. האחת גורסת שקוקיות ממין זכר וממין נקבה שגידלו אותן ציפורים ממשפחה אחת, נמשכות זו לזו, ואילו לפי התיאוריה האחרת אין לזכר של הקוקיה כל חלק בקביעת צבע הקליפה הסימנים שעליה. מכל מקום ההצלחה מובטחת: רק ביצת-קוקיה אחת מתוך עשר לכל היותר מגלים ההורים-המאמצים ומסל-קים מקנם. וכדי לצמצם אפילו מידת סיכון זו — ולא נחקור את בעיית הציפורים כמתמטיקאים — הרי בכל פעם שהקוקיה מטילה ביצה בקן של ציפור אחרת היא מסלקת אחת מביצי המארכת ומשמידה אותה או אוכלת אותה.

כדי שלא ישתנה המספר. לגוזל הקוקיה הבוקע מקליפתו שקערונית דמויית-אוכף בגבו; תוך שעות מעטות, אף-על-פי שעודנו ורדוד. ועיור, הוא מצליח להכניס כנף אחת תחת הביצה או הגוזל הסמוכים אליו. ביותר וכך הוא דוחקם אחד-אחד ומשליכם מתוך הקן. כך עושה הוא באינסטינקט; ואילו חושם הטבעי של הוריו-מאמציו מעורר אותם להאכילו אפילו בשעה שהצאצאים שלהם מצויצים תחת העץ עד שגרונם ניחר והם מתים מרעב או טורף חוטף אותם. קריאתם, כשאינה באה מתוך הקן, ודאי נוגעת פחות ללב ההורים, ואילו קולו של גוזל-הקוקיה, ונוסף עליו מראה גרונו המבהיק באדום-כתום משכנע הרבה יותר, ואכן, מאכילים הם אותו מבוקר עד ערב, עד שהוא מתבגר ועף לו.

הבן: כן, הוא צודק, וזה מעניין למדי, מתברר כי היום אינו משעמם ואינו מעיק כפי שחששתי שיהיה כשהסכמתי לצאת אתו לטיול הזה לאחר שאמא הפצירה בי כלי-כך: איך חלק תמיד לטייל עם בניו לכשיגדלו ואיך תנתן לנו הודמנות לשוחח קצת ואולי אף לצמצם מעט את הפער הנורמלי בהחלט, מיהרה להוסיף — בין שני הדורות שלנו. אני חייב להודות שהוא חבר מתאים למדי למסע כזה — אם גזור עליך לצאת עם אדם קשיש. בעיני עדיף הצייד על

גוזל הקוקיה

זיגמונט פרנקל

הצפרות — הצייד ביחידות, או בחברת נערה שאפשר לדפוק אותה אחר-כך בין השיחים. מפעם לפעם אתה צריך גם לצאת עם הזקן שלך, אך אסור כמובן, שזה יהפך למנהג קבוע.

מעניין לדעת מהי בשבילו הצפרות כשהתגייס לצבא רצה להיות טייס, אבל פסלו אותו כי הרכיב משקפיים, לכן נעשה בסופו של דבר טכנאי-מטוסים, התחבר עם טייסים ומדי-פעם "תפס טרמפ" במטוס, ואף-על-פי-כן נישאר מתוסכל. ועתה, בהגיעו לגיל-העמידה, צפו לפתע הכבוד וההתעניינות בציפורים: האם מפחד הוא מפני המוות הממשמש ובא? המתגעגע הוא פתאום, לאחר עשרים שנה רצופות של עבודה, של שכיבה עם אותה האשה ושל גידול הילדים, אל שאיפותיו הנושנות, שרוכן לא התגשמו, השאיפות להתהולל בלהט נעורים ולהיות חופשי כציפור? הנה הוא הקול הקורא שבנפשו של שורד-היום, של הנווד?

הקוקיה: הנה הם, היא ובן-זוגה, מאכילים את הפרחה מבוקר עד ערב. הוא כבר גדול מהם פי שניים, אבל הם אינם מבחינים במאומה, אולי הם סבורים שכך דרך העולם וטורחים עוד יותר. אני משערת שבתחום נסיונם המצומצם הם רוויים נחת איכשהו. לעולם לא ידעו את חיי החופש של הקוקיה, את ריגשת החיזור. ואת ההנאה המינית. שאומנם יש לשלם בעדה באי-נוחות רגעית — הטלת ביצה זעירה למדי — אבל ללא צורך להתרוצץ בלי הרף כדי להאכיל את הדור הבא ולטפחו. כל היער הזה והשמש והרוח והנחלים והמון יצורים מקסימים סביבם, אך הם טרודים ועייפים מכדי לשים לב לכל אלה. לגבי דידם אין כל הבדל בין תולעת ובין פרפר — שניהם אינם אלא טרף שעליהם להביאו אל הקן ביעילות ובמהירות, בעוד אנו נשארם מפוספסים, פנויים וחופשיים.

האם המאמצת: ודאי שידענו מייד שגוזל של קוקיה הוא, אך אז כבר לא יכולנו לעשות כלום ואולי גם לא רצינו. למעשה יש בגידולו משום אתגר. הוא נעשה גדול כלי-כך שיכולתך לטפח אותו ממלאה אותך תחושת חשיבות וכוח. יתר-על-כן יש בכך חריגה מן השיגרה, הרפתקה של ממש: לא לכל פשוט, אדום-חזה או פיפיון ניתן (כמעט אמרתי ניתנת הזכות) לדגור על ביצת קוקיה. אמנם תענוג מפוקפק הוא, אבל את מעשירה את נסיונך ואחר-כך יכולה להתרברר שנים רבות. זאת ועוד, גוזל הקוקיה לא יחשוד לעולם שאינ-כס הוריו האמיתיים, ובלילה ידחק תחת כנפיהם כל עוד קטן הוא די לעשות כן ויעניק לכם אותה האהבה שיכולה היתה לזכות בה אמו אילו לא בחרה בחיי חופש.

הבן: אני מתאר לעצמי שאם היה סופר ממציא סיטואציה כזאת — אב ובנו יוצאים למסע-צפרות ונתקלים בגוזל של קוקיה

— ובונה עליו סיפור, היה מגלה, לקראת סופו (אולי בעזרת הבזק-לאחר), כ"פּוֹאֵנְטָה" של הסיפור או כשיאו, או תכנה זאת כאשר תכנה — כי גם הנער אינו בנו האמיתי של אביו. אך כאן אין הדבר מתקבל על הדעת, שכן ירשתי ממנו את מצחו ואת שפתו התחתונה, אבל אומרים שכמעט כל מהרהר בכך מפעם לפעם: 'הקוקיה בכל צמרת לועגת לגבר ששוי ומזמרת: / 'קוקו, קוקו, הו מילת-אימים / 'צו-רמת את אזנם של הנשואים."

האב:
האב:

יתכן שכל ילדינו כולם הם במובן ידוע גוזלים של קוקיה, שהאשה נותנת תחת כנפי הגבר או שהוא נותנם ברחמה. כך הדבר משום שנוטים אנו לצייר לנו את הילד העתיד להיוולד כהעתק מדוייק שלנו, אף כי צעיר ומושלם יותר: בני לא יהיה קצר-ראייה ויתקבל מייד לקורס-טייס; בני לא ייאלץ לעקוב אחר ציפורים, אך ורק בשבתות; אלא ינהיג מסעות למעמקי הג'ונגלים או אל מתחת לפני הים; הוא יגלה תגליות חשובות ויביא ממצעותיו סרטים שיש בהם כדי לרתק את קהל-הצופים ברחבי תבל (וכמובן יזכור ואף יזכיר, כיצד אביו, תרמילו על שכמו, הדריך אותו בצעדיו הראשונים).

וכאשר בוקע לבסוף הגוזל מן הביצה ומתחיל להתפתח, וניכרת בו מוגיה — מקרית לגמרי, לעתים — של תכונות שני הוריו, כי אז מתברר כי כל מה שאמרנו הוא אמת צרופה: זיווג המוצלח. שתי החתימות שעל חוזה-הנישואין היו לברר אחד, ובהשתאוה מתמדת רואים אנו, בין מצחנו לשפתנו התחתונה, את עיניה הנפלאות של הנערה שאהבנו לפני שנים רבות.

ובכל-זאת... ובכל-זאת... לפעמים מקרת במוחנו איוז תרעומת, כמעט תחושת עלבון, שכך מהלו אותנו; כמעט האשמה אילמת בטפילות, כמעט כמו הטפילות של הקוקיה. ואז, כשתי הציפורים הקטנות הללו, אתם עפים מן העץ אל הקן, מן הקן בחזרה אל העץ, ומאכילים ומגדלים אותם. (ואם יקרה הדבר בעתות רווחה, בה-בשעה שאתם עצמכם גדלתם בעתות מצוקה ורעב, הם אפילו ידגישו את הדמיון ביניכם לבינם בקומתם הגבוהה מקומתכם.) ואז יגיע סוף-סוף היום — אף-כי ייתכנו כל מיני הבדלים כגון: הם אינם עושים זאת ברגע בקיעתם אלא כעבור פרק-זמן ממושך הרבה יותר, לאחר שבגרו לגמרי;

ואין הם עושים זאת בכנפיהם הקצרות והרחבות ובשקערו-ריות שעל גבם אלא במתיחת שעון ותלישת דפים מן הלוח, ובמתנות לימי-הולדת;

ואין הם עושים זאת לבני דורם אלא להוריהם, כשהם צוחקים איתם קרוב יותר ויותר אל השוליים, ולבסוף משליכים אותם מתוך הקן החמים של החיים ●

מאגנלית: פרנסין שניצר
 הערת העורך: בעמ' 14 שובש חלק מהכותרות: צ"ל (1967—1976). ההערות הראשונות שבשולי המאמר בעמ' 14 מתייחסות לחלקה הקודם של המסה בגל' מס' 2.
 דברי י. אופן, מ. בן שאול, א. בכר, מ. יחיל, ג. מוקדי, ר. חלפי, ר. סומק, יופיעו בגל' מס' 4.